

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe KÖME AKPULAT

**Sosyal Güvenlik Kanunları ve
Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri Çerçevesinde
YURT DIŞINDA GEÇEN SÜRELERİN
BORÇLANILMASI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM YURT DIŞI SÜRELERİNİN BORÇLANILMASI KAVRAMI VE YURT DIŞINDA BULUNAN VATANDAŞLARIN SOSYAL GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASINDA BİR ÇÖZÜM OLARAK SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMELERİ

I. YURT DIŞI SÜRELERİNİN BORÇLANILMASI KAVRAMI.....	5
A. TÜRK HUKUKUNDA KAVRAMIN DOĞUŞU.....	5
1. Türk İşgücü Göçü	5
2. Yabancı Ülkelerde Bulunan Türk Vatandaşlarının Sosyal Güvenliğinin Sağlanmasında Çözüm Arayışları.....	9
3. Yurt Dışı Borçlanmasının Amacı ve Tanımı.....	11
4. Terim Sorunu	19
5. Karşılaştırmalı Hukuktaki Görünümü.....	20
B. SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMELERİ.....	28
1. İki Taraflı Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri	28
2. Ülkemizin Taraf Olduğu İkili Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri ve Yurt Dışı Borçlanması Bakımından Özellik Gösteren Esaslar	29
3. Çok Taraflı Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri.....	34

II. TARİHSEL GELİŞİMİ.....	37
A. Anayasal Düzenlemeler.....	37
B. 2147 Sayılı Kanun.....	39
1. Genel Olarak.....	39
2. Kapsama Girenler ve Borçlanma Talebi.....	42
3. Primlerin Ödenmesi.....	44
4. Hizmetlerin Bölünmezliği.....	46
5. Aylık Bağlanması.....	48
6. Yurda Kesin Dönüş Koşulu.....	49
7. Diğer Hükümler.....	50
C. 3201 Sayılı Kanun.....	52
1. Kanunun İlk Hali ve 2147 Sayılı Kanun ile Karşılaştırılması...52	
2. 3201 Sayılı Kanun'un Yürürlüğe Girmesiyle 2147 sayılı Kanun Kapsamında Geçen Sürelerin Durumu.....58	
3. 3201 Sayılı Kanun'da ve İkincil Mevzuatta Yapılan Değişiklikler.....62	
a. 1997 Tarihli Yasa Tasarısı.....62	
b. 4958 Sayılı Kanun'la Getirilen Değişiklikler: Anayasa Mahkemesi'nin İptal Kararı Üzerine Borçlanma Talebi İçin Yurda Kesin Dönüş Koşulunun ve 2 Yıllık Başvuru Süresinin Kaldırılması.....65	
c. 5510 Sayılı ve 5754 Sayılı Kanun'la Getirilen Değişiklikler: 5510 sayılı Kanun'un Yürürlüğe Girmesi ve 3201 Sayılı Kanun'a Etkileri.....71	
d. 5997 Sayılı Kanun'la Getirilen Değişiklikler: Aylık Almakta İken Yurt İçinde Çalışanlardan Sosyal Güvenlik Destek Primi Kesilmesi.....76	
e. 6552 Sayılı Kanun'la Getirilen Değişiklikler: Doğumla Türk Vatandaşı Olup da Çıkma İzni Almak Suretiyle Vatandaşlıktan Çıkanlara Borçlanma İmkânı Getirilmesi.....77	
f. 7186 Sayılı Kanun'la Getirilen Değişiklikler: Prim Oranın Artması ve Sigortalılık Statüsünde Değişiklik.....79	

- g. 7247 Sayılı Kanun'la Getirilen Değişiklik: Yurt Dışında Kısa Süreli İşlerde Çalışanların Aylıklarının Kesilmemesi 82

İKİNCİ BÖLÜM

YURT DIŞI BORÇLANMASINDAN YARARLANMANIN KOŞULLARI

- I. KİŞİ BAKIMINDAN KANUNUN KAPSAMINDA OLUNMASI....85
- A. Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Bulunması ve Çalışması.....85
1. Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Bulunması.....85
  2. Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Çalışması.....86
    - a. Yurt Dışında Uzun Süreli Çalışanlar 87
    - b. İşverenleri Tarafından Yurt Dışına Götürülen Türk İşçileri 89
    - c. Geçici Olarak Yurt Dışında Bulunan Sigortalılar.....91
    - d. Yurt Dışında Kısa Süreli Bulunanlar 94
    - e. Birden Fazla İşveren Yanında Çalışıp da Bunlardan Biri Yurt Dışı Çalışması Olanlar 94
- B. Türk Vatandaşı Olmak veya Doğumla Türk Vatandaşı Olup da Çıkma İzni Alarak Türk Vatandaşlığını Kaybetmiş Olmak 95
1. Genel Bakış.....95
  2. 3201 sayılı Kanun'un İlk Hali ve Vatandaşlık Koşulunun Hangi Zamanda Aranacağı Sorunu 98
  3. 5754 Sayılı Kanun Değişikliğiyle Birlikte Türk Vatandaşlığının Talep Tarihinde ve Borçlanmaya Konu Dönemde Aranması Gerektiğinin Açıklığa Kavuşturulması . 101
  4. Türk Vatandaşlığından İzinle Çıkanların Borçlanma İmkânı 103
  5. Türk Soylu Yabancıların Durumu 112
  6. Çok (Çifte) Vatandaşların Durumu 113
  7. Türk Vatandaşlığını Sonradan Kazananların Durumu ve Anayasa Mahkemesi'nin Konuya İlişkin Bir Kararı..... 115

8. Türk Vatandaşlığını Kazanma Kararının Sonradan İptal Edilmesi ve İptal Kararının Borçlanmaya Etkisi.....	119
C. 18 Yaşını Doldurmuş Olmak.....	121
D. Hak Sahibi Olmak.....	129
1. Borçlanma Yapabilecek Hak Sahipleri	129
2. Hak Sahiplerinin Borçlanabileceği Süreler	131
3. Hak Sahipleri Bakımından Vatandaşlık Şartının Aranıp Aranmayacağı.....	132
4. Hak Sahipleri Bakımından Yurda Kesin Dönüş Şartının Aranıp Aranmayacağı	136
II. BELİRLİ NİTELİKTE YURT DIŞI SÜRELERİNİN BULUNMASI	137
A. Borçlanmaya Konu Sürelere Genel Bir Bakış	137
B. Yurt Dışında Geçen Sigortalılık Süreleri	139
C. Yurt Dışında Geçen İşsizlik Süreleri.....	144
D. Yurt Dışında Ev Kadını Olarak Geçirilen Süreler	150
E. Zorunlu Göçe Tabi Tutulanların Çalışma Süreleri.....	162
F. Borçlanılamayacak Süreler	169
1. 18 Yaşın Doldurulmasından Önce Yurt Dışında Sigortalı ve Ev Kadını Olarak Geçen Süreler	170
2. Türk Vatandaşlığının Kazanılmasından Önce veya Türk Vatandaşlığının Kaybedilmesinden Sonra Yurt Dışında Sigortalı veya Ev Kadını Olarak Geçen Süreler	170
3. İkili Sosyal Güvenlik Sözleşmelerine Göre Kendilerine Ülkemizde Kısmi Aylık Bağlanmış Olanların, Yurt Dışında Geçen İşsizlik Süreleri ve Ev Kadını Olarak Geçen Süreleri.....	171
4. Sosyal Güvenlik Kanunlarına Göre Malûllük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları Kapsamında Geçen Sürelerle Çakışan Yurt Dışı Süreleri ve İsteğe Bağlı Sigortalıkta Geçen Kimi Süreler.....	172

5. İşsizlik ve Ev Kadınlığı Sürelerinden Yurda Giriş Çıkış Bilgilerine Göre Türkiye’de Bulunduğu Tespit Edilen Yurt Dışı Süreleri.....	174
6. Ülkemizde Tam Aylık Bağlanmış Olanların, Aylık Bağlanmasından Önceki Yurt Dışı Süreleri.....	175
7. Libya’da İş Üstlenen Türk İşverenlerince Çalıştırılan Türk İşçilerinin, Bu Ülkede 01.09.1985 Tarihinden Sonra Geçen Çalışma Süreleri.....	176
8. Almanya’da İstisna Akdi (Werkvertrag) Kapsamında İş Üstlenen Türk İşverenlerince Çalıştırılan Türk İşçilerinin Bu Ülkedeki Çalışma Süreleri.....	178
9. 5510 Sayılı Kanun’un 10. Maddesi Kapsamında Yurt Dışında Geçici Görevli Olarak Geçen Süreler.....	179
10. Ülkemizle Sosyal Güvenlik Sözleşmesi İmzalanmamış Ülkelerde 01.10.2008 Tarihi Öncesi Türk İşverenlerin İşyerlerinde Geçen Çalışma Süreleri.....	180
III. KURUMA BAŞVURU YAPILMASI.....	180
A. Başvurulacak Kuruluş.....	181
1. 01.08.2019 Tarihinden Önce.....	182
2. 01.08.2019 Tarihinden İtibaren	186
B. Başvuru Şekli.....	188
C. Başvuru Süresi.....	191
D. Başvuru Tarihinin Belirlenmesi.....	192
IV. BORÇLANILACAK SÜRELERİN BELGELENDİRİLMESİ.....	195
A. Genel Bakış.....	195
B. Sosyal Güvenlik Sözleşmesi Akdedilmiş Ülkelerde Geçen Sürelere Ait Belgeler	200
C. Sosyal Güvenlik Sözleşmesi Akdedilmemiş Ülkelerde Geçen Sürelere Ait Belgeler	201
D. Gemi Adamı Olarak Geçen Sürelere Ait Belgeler.....	202
E. Ev Kadını Olarak Geçen Sürelere Ait Belgeler	203
V. PRİM BORCUNUN ÖDENMESİ	203

A. Borçlanma Tutarının Hesaplanması.....	204
1. Hükümün İlk Haline Göre Döviz ile Değerlendirme	204
2. 08.05.2008 Tarihinden İtibaren Prime Esas Kazanç Üzerinden Değerlendirme.....	205
B. Borç Miktarının Tebliği ve Tahakkuk Ettirilen Miktara Karşı Dava Açılması.....	215
C. Borcun Ödenmesi.....	219
VI. BORÇLANMADAN VAZGEÇME, BORÇLANMANIN İPTALİ VE BORÇLANMA MİKTARININ İADESİ	223
A. Borçlanmadan Vazgeçme.....	223
1. Borçlanma İşlemini Yapan Sigortalılar Bakımından.....	223
2. Hak Sahipleri Bakımından.....	225
B. Borçlanmanın İptali	227

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YURT DIŞI BORÇLANMASININ SONUÇLARI

I. BORÇLANILAN SÜRELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	231
A. Yurt Dışı Borçlanmasının Sigortalılık Başlangıç Tarihine ve Sigortalılık Süresine Etkisi.....	232
1. Genel Bakış.....	232
a. Değişen Yaşlılık Aylığı Koşulları ve Sigortalılık Başlangıç Tarihinin Önemi.....	232
b. Yurt Dışı Borçlanması Sonucu Sigortalılığın Başlangıcının Tespitine İlişkin Genel İlkeler	237
2. Sosyal Güvenlik Sözleşmelerinde Özel Hüküm Bulunması Durumunda Sigortalılık Başlangıç Tarihi	240
a. Yasal Düzenlemenin Seyri ve Hükümün Uygulanmasına İlişkin Esaslar	240
b. Özel Hüküm Bulunan Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri	244

c.	İlk İşe Giriş Tarihinin Tespit Edilmesinde Borçlanma Yapılmasının Gerekli Olup Olmaması.....	246
d.	Âkit Ülkedeki Sigortalılığın Başlangıcının Fiili Çalışmaya Dayalı Olup Olmaması.....	251
e.	Borçlanma Sonucu Tespit Edilen Sigorta Başlangıcının Kademeli Geçişte Dikkate Alınması ve 7438 Sayılı Kanun Gereğince Yaş Şartı Aranmaksızın Yaşlılık Aylığına Hak Kazanmayı Sağlaması.....	254
f.	Diğer Esaslar.....	257
3.	Sosyal Güvenlik Sözleşmelerinde Özel Hüküm Bulunmaması veya Sosyal Güvenlik Sözleşmesi Akdedilmemiş Olması Durumunda Sigortalılık Başlangıç Tarihi.....	262
a.	Türkiye’de Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına Tabi Hizmeti Bulunmayanlar Bakımından.....	263
b.	Türkiye’de Sosyal Güvenlik Kanunlarına Tabi Hizmetleri Olanlar Bakımından.....	264
4.	Ev Kadını Olarak Geçirilen Süreler Bakımından Sigortalılık Başlangıç Tarihi.....	269
a.	Yalnızca Yurt Dışında Ev Kadınlığı Sürelerinin Borçlanılması Durumunda.....	270
b.	Yurt Dışında Ev Kadınlığı ve Sigortalılık Sürelerinin Birlikte Borçlanılması Durumunda	271
B.	Yurt Dışı Borçlanmasının Prim Ödeme Gün Sayısına Etkisi	276
C.	Sigortalılık Statüsünün Belirlenmesi.....	277
1.	01.08.2019 Tarihinden Önce: Değişen ve Uyuşmazlıklara Yol Açan Düzenlemeler	277
2.	01.08.2019 Tarihinden Sonra: Sürelerin Herkes İçin 4/1 (b) Bendi Kapsamında Geçmiş Sigortalılık Süresi Olarak Kabul Edilmesi.....	286
D.	Borçlanılan Sürelerin İlgili Aylara Mal Edilmesi.....	291
II.	AYLIK BAĞLANMASI.....	297
A.	Genel Olarak.....	297

B. Aylık Bağlama Koşulları.....	302
1. Yurda Kesin Dönüş Yapmak.....	302
a. Anayasa Mahkemesinin Kesin Dönüş Şartı Konusundaki Kararları.....	302
b. Kesin Dönüş Kavramı	305
i. İkamete Dayalı Sosyal Yardım ve Sosyal Sigorta Ödeneği.....	309
ii. İkamete Dayalı Olmayan Aylıklar	310
iii. Yurt Dışında Uzun Süreli Kalmanın Kesin Dönüş Şartına Etkisi	311
iv. Kısa Süreli İşler	313
c. Yurda Kesin Dönüşün Hangi Tarihte Aranacağı.....	317
d. Hak Sahipleri Bakımından Kesin Dönüşün Aranmaması.....	318
2. Borcun Tamamını Ödemek.....	318
3. Sosyal Güvenlik Kanunlarına Göre Aylığa Hak Kazanmak... ..	319
a. Genel Olarak.....	319
b. Aylık Bağlanmasında Yurt İçinde Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi	321
c. Hak Sahiplerinin Ölüm Aylığından Yararlanması Bakımından Borçlanılan Sürelerin Durumu	325
4. Kuruma Yazılı Başvuruda Bulunmak	328
C. Yoklama İşlemleri.....	331
D. Aylığın Kesilmesi ve Yeniden Bağlanması	333
1. Genel Olarak Aylığın Kesilme Nedenleri.....	333
a. Yurt Dışında Yabancı Ülke Mevzuatına Tabi Olarak Çalışmak veya İkamete Dayalı Ödenek Almak	335
i. Yabancı Ülke Mevzuatına Tabi Olarak Yurt Dışında Çalışmak	335
ii. Yurt Dışı Borçlanması Yapmaksızın Aylığa Hak Kazananların Yurt Dışında Çalışmasının Aylık Kesme Nedeni Yönünden 3201 sayılı Kanun'daki Düzenleme ile Karşılaştırılması.....	338

iii.	İkamete Dayalı Bir Sosyal Sigorta ya da Sosyal Yardım Ödeneği Almak.....	340
b.	Sosyal Güvenlik Destek Primi Ödenmeksizin Yurt İçinde Sigortalı Olarak Çalışmak	341
i.	3201 Sayılı Kanun'da Sosyal Güvenlik Destek Primi Uygulaması.....	341
(a)	Düzenlemenin İlk Hali: Sosyal Güvenlik Destek Primi Ödeyerek Çalışmanın Mümkün Olması.....	341
(b)	5754 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişiklik: 08.05.2008 Tarihinden İtibaren Sosyal Güvenlik Destek Primi Hükümlerinin Uygulanmaması	342
(c)	5997 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişiklik: 19.06.2010 Tarihinden İtibaren Sosyal Güvenlik Destek Primine Tabi Olarak Çalışmanın Yeniden Mümkün Olması.....	343
ii.	Mülga Sosyal Güvenlik Kanunları ve 5510 Sayılı Kanun'da Sosyal Güvenlik Destek Primi Uygulaması	345
iii.	3201 Sayılı Kanun ve 5510 Sayılı Kanun'un Birlikte Değerlendirilmesi	350
2.	Aylığın Yeniden Bağlanması.....	351
3.	Hak Sahipleri Bakımından Aylığın Kesilmesi ve Yeniden Bağlanması.....	352
E.	Sosyal Güvenlik Sözleşmesine Göre Bağlanan Kısmi Aylıkların Tam Aylığa Dönüştürülmesi	354
1.	Kısmi Sözleşme Aylığı	355
2.	Kısmi Aylığın Tam Aylığa Dönüştürülmesi	358
III.	SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİNE GÖRE TRANSFERİ SAĞLANAN PRİMLERİN İADESİ.....	362
A.	Genel Bakış.....	362
B.	Türk - İsviçre Sosyal Güvenlik Sözleşmesine Göre Prim Transferleri ve Transfer Edilen Primlerin İadesi	367

SONUÇ 375

KAYNAKÇA..... 385